

ข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้น เพื่อลดสภาวะโลกร้อน Local Regulation Prototypes for the Enhancement of Community in Growing Perennial Plants to Reduce Global Warming

บุญชนะ ยีสารพัฒน์¹ และนันทพล กาญจนวัฒน์²
Boonchana Yeesarapat¹ and Nuntapol Karnjanawat²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดของกลไกทางกฎหมายในการส่งเสริมชุมชนปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน และ 2. เพื่อจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การมีส่วนร่วมออกแบบ- ร่วมออกแบบ และการรับฟังความคิดเห็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดของกลไกทางกฎหมายในการส่งเสริมชุมชนปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน ปัญหาอุปสรรคเกิดบทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ มีโครงสร้างการทำงานที่ซ้ำซ้อน และทับซ้อนกันในพื้นที่ความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่ขององค์กรดังกล่าวไว้ชัดเจน แต่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเต็มที่ด้วยอำนาจศักดิ์ของกฎหมายและข้อบังคับ 2. ร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน การร่างข้อบัญญัติเพื่อต้นแบบการส่งเสริมชุมชนปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อนได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี และมีความตระหนักถึงภัยธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ : สภาวะโลกร้อน, ไม้ยืนต้น, ข้อบัญญัติท้องถิ่น

ABSTRACT

The research objectives were to investigate the problems and limitation of legal enforcement for the enhancement of the community for growing perennial plants to reduce global warming, and to design the local regulation prototypes for enhancing community in growing perennial plants to reduce global warming. The qualitative research method was employed for the study through documentary study, in-depth interview, participatory design, co-design and public hearing. Research results show that:

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม

² ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. The research results showed that the major problems and limitation of the legal enforcement of the local government administrative organizations for enhancing the community in growing perennial plants to reduce global warming were overlapping areas and strict legal enforcement of the local administrative organizations.

2. The draft of the local regulations for enhancing the community in growing perennial plants to reduce global warming was designed by the approval of the local organizations and people in the community who realized the natural disaster in the future causing by global warming.

Keywords : Global Warming, Perennial Plants, Local Regulations

บทนำ

ในปัจจุบันหลายๆ ประเทศทั่วโลกได้เผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่มีสาเหตุจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ปัญหาจากการเกิดสภาวะโลกร้อนนี้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อธรรมชาติที่รุนแรงสร้างผลกระทบต่อประชาชนในหลายประเทศจนกระทั่งสหประชาชาติได้จัดการประชุมร่วมกันครั้งแรกในปีค.ศ.1992 ที่นอกจากจะประชุมในเรื่องสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาแล้วยังมีการประชุมถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศจนกระทั่งได้ข้อตกลงร่วมกันเป็นกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change หรือ UNFCCC) โดยมีสาระสำคัญเพื่อกำหนดประเทศในกลุ่มภาคผนวกที่ 1 (Annex I) ซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วมีหน้าที่ที่จะต้องลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และ พิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) ซึ่งเป็นตราสารระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นเนื่องจากพบว่าประเทศภาคีในกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่ปฏิบัติตามอนุสัญญาดังกล่าวอย่างจริงจัง

ประเทศไทยได้รับผลกระทบในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วยเช่นกัน จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยเข้าร่วม

ประชุมหารือในระดับโลกเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยโดยในปี พ.ศ. 2537 ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเข้าเป็นรัฐภาคีภายใต้กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาในฐานะประเทศนอกภาคผนวกที่ 1 และต่อมาในปีพ.ศ. 2542 ประเทศไทยได้ลงนามในพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) และได้ให้สัตยาบันในปี พ.ศ. 2545 ในฐานะภาคีสมาชิกในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาหรือกลุ่มประเทศนอกภาคผนวกที่ 1 ซึ่งส่งผลให้ดำเนินการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามศักยภาพและสถานการณ์ของประเทศด้วยความสมัครใจ นอกจากนี้มีสิทธิเข้าร่วมกลไกการพัฒนาที่สะอาดแต่ไม่มีพันธกรณีที่ต้องลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในช่วงพันธกรณีแรก (2551-2555) แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานแห่งชาติและยังเข้าร่วมประชุมหารือหรือกรอบความร่วมมือระดับโลกในการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างต่อเนื่อง

การแก้ไขปัญหาสภาวะโลกร้อนนั้นมีหลายแนวทางด้วยกัน เช่น ลดการใช้พลังงาน เพิ่มการใช้พลังงานหมุนเวียนและพลังงานสะอาด พัฒนาการเก็บกักคาร์บอนไดออกไซด์อย่างเป็นระบบ ลดการตัดไม้ทำลายป่า อย่างไรก็ตามข้อมูลจากนักวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยออกฟอร์ดได้ข้อสรุปว่า “The Best Technology for Fighting Climate Change?

Trees” ซึ่ง“เทคโนโลยีที่ดีที่สุดในการดูดซับก๊าซเรือนกระจกหรือก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์นั้นไม่ใช่สุดยอดเทคโนโลยีล้ำสมัยแต่อย่างไรแต่กลับเป็นวิธีที่ง่ายและเป็นไปได้มากที่สุดก็คือการปลูกต้นไม้เพราะ “ต้นไม้เป็นหนึ่งในเครื่องมือทางวิศวกรรมภูมิศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพในการดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และเป็นสิ่งที่ทำได้” (Oxford Sustainability Index Report, อ้างถึงใน Robinson Meyer, [Online], 2015) การปลูกต้นไม้ได้รับการยืนยันโดยผลการวิจัยของ ดร.เกรก มัวร์ แห่งมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลียว่าการปลูกต้นไม้พันล้านต้นสามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้มากกว่าสิบพันล้านต้นเมื่อต้นไม้โตเต็มที่ จึงนำไปสู่การจัดทำโครงการ One billion trees และประเทศออสเตรเลียได้สนับสนุนให้ปลูกต้นไม้เพิ่มขึ้นในประเทศ นอกจากนี้ สุนีย์ มัลลิกะมาสกุล กล่าวถึงงานวิจัยของ United States Department of Agriculture Forest Service โดย เดวิด นอร์ค ว่า ต้นไม้ในเมืองต่างๆ ในรัฐนิวยอร์กสามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ถึง 700 ล้านตัน และการปลูกป่าในเมืองมีบทบาทสำคัญในการช่วยลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้มากกว่าการปลูกป่าในเขตที่ไม่ใช่เมืองการปลูกต้นไม้จึงเป็นวิธีคุ้มค่าในด้านงบประมาณและได้ผลที่ยั่งยืนในระยะยาว และยังคงเป็นวิธีการที่ประหยัดและได้ผลที่สุดในการลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศ (สุนีย์ มัลลิกะมาสกุล และพรพรรณพรณราย มัลลิกะมาสกุล, 2555)

จึงกล่าวได้ว่าปริมาณต้นไม้ยังมากก็จะช่วยลดการเกิดสภาวะโลกร้อนลงนั่นเอง สำหรับประเทศไทยก็ได้มีการตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวถ้าหากกระทำในระดับท้องถิ่นค่อยๆ ขยายไปสู่ภาพกว้างในระดับประเทศ แต่ก็จำเป็นต้องมีมาตรการกฎหมายของหน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น พระราชบัญญัติจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการตามเจตนารมณ์การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเอง

สามารถจะมีส่วนร่วมในการปลูกไม้ยืนต้นได้ โดยอาจมีร่างบัญญัติท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมมาตรการต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีจึงเป็นที่มาของการวิจัยเพื่อจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน

คำถามวิจัย

สภาพปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดของกลไกทางกฎหมายเพื่อจัดร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบการปลูกไม้ยืนต้นในการลดสภาวะโลกร้อนของชุมชนอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดของกลไกทางกฎหมายในการส่งเสริมชุมชนปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน
2. เพื่อจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้ได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย (Research methodology) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (Documentary research) และการวิจัยสนาม (Field research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ของกลุ่มประชากรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเกี่ยวข้องในการร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design)

ขอบเขตการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ศึกษา

1. ปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดของกลไกทางกฎหมายในการส่งเสริมชุมชนปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

2. การจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบ เพื่อส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ได้แก่ กลุ่มตัวแทนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลเมืองมหาสารคาม องค์การบริหารส่วนตำบลแก้ง จำนวน 8 คน กลุ่มตัวแทนหน่วยงานท้องที่ ปลัดอำเภอและเจ้าหน้าที่ปกครองเมืองมหาสารคาม จำนวน 4 คน กลุ่มตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน กลุ่มตัวแทนประชาชนและภาคธุรกิจเอกชน จำนวน 4 คน และกลุ่มนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 คน รวมทั้งหมด 26 คน

ผลการวิจัย

1. ปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดของกลไกทางกฎหมายในการส่งเสริมชุมชนปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน พบว่า รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ และจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นตามที่พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละรูปแบบกำหนดไว้ รวมถึงมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดในการดำเนินการดังกล่าว มี 3 ประเด็น ดังนี้

1) บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์การบริหารปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์กรภาครัฐที่ได้จัดตั้งขึ้นตามพระ

ราชบัญญัติฯ ที่ต้องการให้ทำงานใกล้ชิดกับประชาชน เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น มีข้อบัญญัติท้องถิ่นและพระราชบัญญัติการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สามารถรองรับการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน แต่ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการตามโครงสร้างการบริหารองค์การภาครัฐ คือ ความซ้ำซ้อนระหว่างการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นที่องค์การต่างๆ มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบที่ล้นสุ้นที่เดียวกันคือ ชุมชนหมู่บ้าน ซึ่งนอกจากโครงสร้างองค์การซ้ำซ้อนแล้ว อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวต่างก็มีกฎหมายข้อบัญญัติของตัวเองที่จะดำเนินการภายใต้นโยบายและแผน จึงก่อให้เกิดปัญหาการดำเนินการที่มักเกิดข้อพิพาทระหว่างกันเสมอ เช่น องค์การปกครองท้องถิ่นกับองค์การปกครองท้องถิ่นต่างไม่ได้มีอิสระจากกัน ทั้งสองส่วนมองปัญหาและศักยภาพอำนาจมีความบกพร่อง โดยองค์การปกครองท้องถิ่นที่มององค์การปกครองท้องถิ่นว่ายังไม่มีศักยภาพที่เปรียบพร้อมในการบริหารจัดการท้องถิ่นจำเป็นต้องให้องค์การปกครองท้องถิ่นที่เป็นพี่เลี้ยง ในขณะที่ท้องถิ่นเองมองว่าปัญหาเกิดจากการออกกฎหมายข้อบัญญัติที่ไม่ให้อำนาจแก่ท้องถิ่นโดยตรง ทำให้การดำเนินงานล่าช้า และไม่มีอิสระอย่างแท้จริง อันสอดคล้องตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ และนโยบายการกระจายอำนาจท้องถิ่น เช่น การจัดทำข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องได้รับความเห็นชอบจากนายอำเภอ หรือเทศบัญญัติต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นต้น

2) การประสานงานขององค์การ ในการดำเนินการขององค์การภาครัฐแม้จะมีพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และหลักการดำเนินงานแบบบูรณาการระหว่างองค์การ จะเห็นได้ว่า หน่วยงานภาครัฐในระดับต่างๆ จะมีการประสานงานตามสายบังคับบัญชาที่อยู่ในกระทรวง กรม หรือสำนักงานต่างๆ ตามลำดับชั้นเป็นอย่างดี แต่การทำงาน อำนาจหน้าที่ระหว่างองค์การยังไม่มี

ประสานงานกันมากนัก ต่างฝ่ายต่างทำงานตามอำนาจหน้าที่เพื่อตอบการประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของตนเอง และยังไม่มีการเชื่อมข้อมูลระหว่างกัน อันจะเห็นได้จากการที่หน่วยงานแต่ละหน่วยงานต่างคนต่างทำงานของตนเอง การดำเนินงานเกี่ยวกับการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อนในข้อกฎหมายที่เห็นชัดเจนโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงก็เป็นกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้น กรมที่ดิน กรมธนารักษ์ กระทรวงมหาดไทย ในการดูแลที่ดินและพื้นที่ราชพัสดุ ที่ดินรกร้างว่างเปล่า หรือที่สาธารณะประโยชน์ ในขณะที่องค์การปกครองท้องถิ่น ถ้าจะให้สอยที่ดินหรือพื้นที่ดินดังกล่าวต้องขออนุญาตจากหน่วยงานดังกล่าว แม้จะเป็นพื้นที่ความรับผิดชอบของตนเองแต่ยังไม่มีความจริงจังที่ได้เต็มที่ อันแสดงถึงความซับซ้อนเชิงพื้นที่ และข้อบังคับตามกฎหมายด้วย

2. การจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน จากการศึกษาวิเคราะห์มาตรการที่มีประสิทธิภาพและจำเป็นต่อการส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน และกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐเม็กซิโก ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศนิวซีแลนด์นั้น พบว่ามีหลักเกณฑ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในส่วนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมซึ่งหมายความว่ามีความรวมถึงการมีส่วนร่วมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกด้วย กล่าวคือ มีกฎหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีคณะกรรมการจัดตั้งกองทุน รวมทั้งมีการนำมาตรการทางภาษี มาใช้เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดสภาวะโลกร้อน ตามพันธกรณีในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และพิธีสารเกียวโต

ในประเทศไทยซึ่งในปัจจุบันแม้ว่าจะไม่มีความผูกพันในอันที่จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และพิธีสารเกียวโต แต่จากสภาพการณ์ปัจจุบันที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จนเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติในภูมิภาคต่างๆ อยู่บ่อยครั้ง ดังนั้น จึงควรที่จะตระหนักและให้ความสำคัญกับการหาวิธีการเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายวิธีการ แต่วิธีการที่ง่าย และไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย คือการปลูกไม้ยืนต้นในที่ดินที่เอกชนมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง หรือที่ดินของรัฐที่อยู่ในความปกครองขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ได้ประเด็นที่เป็นสาระสำคัญที่นำไปสู่การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อการส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน โดยได้รับความเห็นชอบจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนกลุ่มเป้าหมายการวิจัย ดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีองค์การดำเนินการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน
- (2) วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) มาตรการที่นำมาใช้ส่งเสริมและจูงใจให้ชุมชนมีส่วนร่วม
- (4) สภาพบังคับตามกฎหมาย

จากข้อค้นพบของงานวิจัยดังที่ได้กล่าวมาจึงนำไปสู่การจัดทำกฎหมายต้นแบบขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อนที่จะเป็นคำตอบในการวิจัยนี้ มีหลักการและเหตุผลในการตรากฎหมาย คือ ปัจจุบันประเทศไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาสภาวะโลกร้อนอันเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจก ตามหลักทางพฤกษศาสตร์ ต้นไม้หนึ่งต้นสามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้หนึ่งตันตลอดอายุขัยของต้นไม้

ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดทำบริการสาธารณะตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสถานะโลกร้อน ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายระดับท้องถิ่นเป็นฐานรองรับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินการดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราข้อบัญญัติท้องถิ่น เช่น

ร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสถานะโลกร้อน พ.ศ.... ที่ได้จัดทำขึ้นประกอบด้วยบทบัญญัติจำนวน 48 ข้อ แบ่งออกเป็น 6 หมวด มีโครงสร้างกฎหมาย ดังต่อไปนี้

หมวด 1 บททั่วไป (ข้อ 5 – 11) หมวด 2 หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมปลูกไม้ยืนต้น ส่วนที่ 1 ที่ดินของรัฐที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ข้อ 12 - 16) ส่วนที่ 2 ที่ดินของเอกชนซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่การดูแลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ข้อ 17 - 22) หมวด 3 อำนาจและหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ข้อ 23 - 25) หมวด 4 สิทธิและหน้าที่ของชุมชน (ข้อ 26 - 35) หมวด 5 กองทุนส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้นในชุมชน (ข้อ 36 - 38) หมวด 6 มาตรการบังคับ ส่วนที่ 1 มาตรการทางแพ่ง (ข้อ 39 - 40) ส่วนที่ 2 มาตรการทางอาญา (ข้อ 41) ส่วนที่ 3 มาตรการทางปกครอง (ข้อ 42 - 45) ส่วนที่ 4 มาตรการทางสังคม (ข้อ 46 - 48)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดของกลไกทางกฎหมายในการส่งเสริมชุมชนปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสถานะโลกร้อน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะและจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นตามที่

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และตามกฎหมายจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบที่กำหนดไว้ รวมถึงการมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมสิทธิบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดของกลไกทางกฎหมายในการส่งเสริมชุมชนปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสถานะโลกร้อนเกิดจากโครงสร้างการบริหาร อำนาจหน้าที่ และข้อจำกัดทางกลไกของกฎหมาย

1) บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างองค์การ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ที่ควรตระหนักและหาหนทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของเกศธรรณ สัตยาชัย (2553) การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตชุมชนจำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของบัญชา พุฒินากุล (2561) ที่สะท้อนถึงโครงสร้างการบริหารราชการที่ภาคส่วนต่างๆ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ดำเนินการนโยบายแก้ปัญหาไปปฏิบัติในปลายทางคือ “ชุมชนหมู่บ้าน” เช่นเดียวกันจึงเข้าซ้อนด้านโครงการ หน้าที่ และทับซ้อนในพื้นที่อีกด้วย สำหรับรัฐส่วนกลางก็ยังคงทนท่าทีที่แสดงเจตจำนงตามรัฐธรรมนูญ อันมีพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น แต่เมื่อมีการดำเนินการปฏิบัติจริงก็ยังคงหวงอำนาจ และเป็นฝ่ายคุมอำนาจอยู่ดี กล่าวคือ การกระจายอำนาจของรัฐในระดับท้องถิ่นมีอิสระในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติได้แต่รัฐส่วนกลางก็ยังมิได้ให้มีอำนาจท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

2) การประสานงานองค์การ เมื่อปัญหาโครงสร้างการบริหารมีความซ้ำซ้อนและทับซ้อนในพื้นที่ดังกล่าวในช่วงต้นนั้น แต่สิ่งที่ตามมาจะหลีกเลี่ยงไม่ได้เลย คือ การประสานงานระหว่างองค์การภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นเอง ก็ยังทำหน้าที่ตามสายบังคับบัญชาจากกระทรวง กรม สำนักงานและหน่วยงานของตนเองที่ต้องปฏิบัติแล้ว การประสานงานข้ามระหว่างองค์การยังไม่ค่อยเห็นการเชื่อมประสานงานระหว่างกันมากนัก (ฉกาจ ลายทอง, 2552) เช่น องค์การปกครองท้องถิ่นบางพื้นที่ต้องการปลูกต้นไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อนจะยังต้องทำหนังสือราชการขอใช้พื้นที่ปลูกต้นไม้ยืนต้นไปยังกรมการรักษ หรือกรมป่าไม้เพื่อเป็นการปลูกป่าพื้นที่ราชพัสดุ และพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เป็นต้น ในขณะที่ียวทัศน์และหน้าที่ขององค์การหลายองค์การมองการปลูกป่าไม้ยืนต้นเป็นหน้าที่ของกรมป่าไม้อยู่แล้ว

2. การจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบ เพื่อส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดทำบริการสาธารณะตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และพรพรพรรณราย มัลลิกะมาลย์, 2555 กล่าวไว้ว่า มาตรการทางสังคมคือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการปลูกต้นไม้ในชุมชนได้ใช้เทคนิคการตลาดสังคมฐานชุมชน โดยการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมในพฤติกรรมที่ต้องการ ด้วยการสร้างการรับรู้และตระหนักในปัญหาและผลกระทบต่อลูกหลานโดยสื่อที่น่าเชื่อถือ คือผู้บรรยายและสื่อวีดิทัศน์ และการกำจัดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่จะทำให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไม่เกิด ประกอบด้วย เวลา (Time) เงิน (Money) การใช้ความพยายามมากเกินไป (Physical efforts) การใช้ความคิดมากเกินไป

(Non-routine) สอดคล้องกับกิตติศักดิ์ ประกติ (2550) กล่าวว่า ชุมชนในท้องถิ่นเป็นหน่วยทางสังคมประกอบด้วยปัจเจกชนที่มารวมตัวกันเป็นชุมชน และมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนในขณะที่ปัจเจกชนมีสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด “ชุมชนท้องถิ่น” ก็ย่อมมีสิทธิตามกฎหมายเช่นเดียวกัน ซึ่งรูปแบบการใช้สิทธิของชุมชนในด้านการรักษาสังแวดล้อม สอดคล้องกับยศ สันตสมบัติ กล่าวว่า สิทธิชุมชนมีลักษณะเป็นสิทธิเชิงซ้อน คือ ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ต่างมีส่วนในการบริหารจัดการไม่มีหน่วยใดเป็นผู้บริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ ดังนั้น การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือเป็นระบบจัดการร่วมกันของท้องถิ่น ยศ สันตสมบัติ (2546) ในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชนนั้นถือว่าการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนร่วมกันเป็นแนวคิดของ Elinor Ostrom นักเศรษฐศาสตร์และนักสิ่งแวดล้อม ผู้ได้รับรางวัลโนเบลปี ค.ศ. 2009 เสนอขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากการให้รัฐเป็นเจ้าของส่วนใหญ่และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเรียกว่า รูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติชุมชน (Community-based natural resource management : CBNRM)

การวิจัยพบว่า วิธีการนี้สามารถจูงใจให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ในชุมชนได้ ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายระดับท้องถิ่นเป็นฐานรองรับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินการดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราข้อบัญญัติท้องถิ่นนี้ ร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน พ.ศ.... ที่ได้จัดทำขึ้นประกอบด้วยบทบัญญัติจำนวน 48 ข้อ แบ่งออกเป็น 6 หมวด มีโครงสร้างกฎหมาย ดังต่อไปนี้ หมวด 1 บททั่วไป (ข้อ 5 - 11) เป็นบทบัญญัติทั่วไปและคำนิยาม หมวด 2 หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมปลูกไม้ยืนต้น ส่วนที่ 1 ที่ดินของรัฐที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ข้อ 12 - 16) ส่วนที่ 2 ที่ดินของเอกชนซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่การดูแลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (ข้อ 17 - 22)

ซึ่งเป็นข้อบัญญัตินี้จะเป็นผลดีต่อการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้นในที่ดินของเอกชนและที่ดินของรัฐ หมวด 3 อำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ข้อ 23 - 25) ข้อบัญญัติในหมวดนี้ให้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่ดินที่กำหนดหมวด 4 สิทธิและหน้าที่ของชุมชน (ข้อ 26 - 35) ข้อบัญญัติในหมวดนี้ได้กำหนดสิทธิหน้าที่ของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการปลูกไม้ยืนต้น และรักษา คุ้มครอง อนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากไม้ยืนต้นที่ปลูก หมวด 5 กองทุนส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้นในชุมชน (ข้อ 36 - 38) ข้อบัญญัติในหมวดนี้ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้นในชุมชน หมวด 6 มาตรการบังคับ ส่วนที่ 1 มาตรการทางแพ่ง (ข้อ 39 - 40) ข้อบัญญัติในหมวดนี้ได้กำหนดมาตรการในการปรับหรือเรียกค่าเสียหายจากผู้ทำความเสียหายกับไม้ยืนต้นในชุมชน ส่วนที่ 2 มาตรการทางอาญา (ข้อ 41) ข้อบัญญัติในหมวดนี้ได้กำหนดมาตรการทางอาญา บทลงโทษแก่บุคคลที่กระทำความผิดในการลักลอบตัดต้นไม้ หรือก่อความเสียหายต่อต้นไม้ที่ปลูกในชุมชน ส่วนที่ 3 มาตรการทางปกครอง (ข้อ 42 - 45) ข้อบัญญัติในหมวดนี้ได้กำหนดมาตรการบังคับทางปกครอง โดยหากประชาชนไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข ข้อกำหนด ก็จะถูกระงับสิทธิและประโยชน์บางประการ ส่วนที่ 4 มาตรการทางสังคม (ข้อ 46 - 48) ข้อบัญญัติในหมวดนี้ได้กำหนดมาตรการทางสังคมโดยประชาชนผู้ฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนที่กำหนดไว้ จะต้องบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมในชุมชน โดยกำหนดให้ปลูกต้นไม้เพิ่มหรือมีหน้าที่ช่วยเหลือกรรมการชุมชนในการเฝ้าระวัง ดูแลรักษาไม้ยืนต้นที่ปลูกในชุมชน และหากประชาชนที่ปลูกไม้ยืนต้นและดูแลรักษาตามข้อกำหนดของชุมชน จะได้รับการประกาศเชิดชูเกียรติคุณและได้รับรางวัล หรือสิทธิพิเศษบางประการในชุมชน

จากข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน นี้จะทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและร่วมกันปลูกไม้ยืนต้นในชุมชนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นประชาชนที่ปลูกไม้ยืนต้นประเภทไม้เศรษฐกิจก็จะสร้างรายได้ สร้างอาชีพของเกษตรกรให้มั่นคงอีกทางหนึ่ง โดยถือเป็นการออมเงินวิธีหนึ่ง รวมทั้งสามารถนำไม้ยืนต้นไปเป็นหลักประกันทางธุรกิจกับสถาบันทางการเงินได้ตามที่กฎหมายกำหนดประเภทและชนิดของไม้ยืนต้นแนบท้ายของพระราชบัญญัติสวนป่า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 ประกอบกับพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 และกฎกระทรวงกำหนดให้ทรัพย์สินอื่นเป็นหลักประกัน พ.ศ. 2561 และยังส่งผลดีต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในชุมชน อีกทั้งส่งผลดีต่อการช่วยลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และช่วยลดการเกิดสภาวะโลกร้อนลงได้ ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยในการมีส่วนร่วมลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ค.ศ. 1992 และพิธีสารเกียวโต ค.ศ.1997

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน พ.ศ... ที่ได้จัดทำขึ้นนี้ หากจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการนำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน ไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งต่อไป

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนัก ร่วมกันแก้ไขปัญหาและผลกระทบอันเกิดจากสภาวะ โลกร้อน โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการตั้งแต่ใน กระบวนการกำหนดนโยบาย การวางแผน ตลอดจน ร่วมกับภาครัฐในการปลูกไม้ยืนต้น

3. ควรมีข้อกำหนดในลักษณะให้การปลูก ไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อนเป็นหน้าที่ของ ประชาชนทุกคนโดยมีการนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายใน รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และในข้อบัญญัติท้อง ถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งในส่วนที่ เกี่ยวกับการบำรุง รักษา จัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

4. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริม การปลูก ไม้ยืนต้นในชุมชนเพื่อลดสภาวะโลกร้อน

5. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรตรา ข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการลดหย่อนภาษีท้องถิ่นให้ แก่ ประชาชนที่ปลูกไม้ยืนต้นในชุมชน และประกาศ ย่อยยก เชิดชูเกียรติ แก่บุคคลที่ปลูกไม้ยืนต้นได้เป็น จำนวนมากในชุมชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเสนอแนะให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นตามแนวทางของ ข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบจากผลการวิจัยเพื่อส่งเสริม ชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลดสภาวะโลกร้อน เสนอแนะหัวข้อวิจัยต่อเนื่องคือ การบังคับใช้ข้อบัญญัติ ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมชุมชนในการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อลด สภาวะโลกร้อน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ ปรกติ, “สิทธิของบุคคลซึ่งรวมกันเป็น ชุมชน”, กรุงเทพฯ : สำนักงานศาล รัฐธรรมนูญ, 2550.
- เกศราภรณ์ สัตยาชัย. (2553). การนํานโยบายเพิ่ม พื้นที่สีเขียวของกรุงเทพมหานครไป ปฏิบัติ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ฉกาจ ลายทอง. (2552). เครือข่ายกับศักยภาพของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: รูปแบบ เทศบาลในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหาร ศาสตร
- บัญชา พุฒินากุล. (2561). การนํานโยบายแก้ปัญห ความยากจนไปปฏิบัติโดยองค์กรเครือข่าย ในจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ยศ สันตสมบัติ. “สิทธิชุมชน พัฒนาการและการปรับ กระบวนทัศน์ทางมานุษยวิทยา”, 2561, อ้างถึงในศูนย์วิจัยกฎหมายและพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://www.nhrc.or.th/getattachment/b4ac3fee-f561-4bd6-a674-9250c155c2f8/.aspx>
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2542). การบังคับใช้กฎหมาย สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2545). **รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.**

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และพรวพรณราย มัลลิกะมาลย์.

(2555). **แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนเมืองเพื่อลดสภาวะโลกร้อน.** กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2560). **วิธีวิทยาการวิจัยทางนิติศาสตร์และสังคมศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร

: อาร์ทิพา เนีย.

Robinson Meyer, “The Best Technology for Fighting Climate Change? Trees”, [Online], 2015), เข้าถึงได้จาก <https://www.theatlantic.com/technology/archive/2015/02/the-best-technology-for-fighting-climate-change-trees/385304/>

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change : UNFCCC) ค.ศ. 1992

พิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) ค.ศ.1997

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549

พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติสวนป่า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558

กฎกระทรวงกำหนดให้ทรัพย์สินอื่นเป็นหลักประกัน พ.ศ. 2561